

SEPTUAGESIMA AD 2026

Fl 3:7–14 (5Ms 7:6–8; Mt 19:27–30)

7 Kuid mis mulle oli kasuks, seda ma olen arvanud kahjuks Kristuse pärast.

8 Jah, enamgi: ma pean kõike kahjuks Issanda Kristuse Jeesuse kõikeületava tunnetuse kõrval. Tema pärast olen ma minetanud kõik selle ja pean seda pühkmeiks, et saada kasuks Kristust

9 ja et mind leitaks Tema seest ega oleks mul oma õigust, mis tuleb Seadusest, vaid see õigus, mis tuleb Kristusesse uskumisest, see, mille Jumal annab usu peale.

10 Ma püüan ära tunda Teda ja Tema ülestõusmise väge ja Tema kannatuste osadust, saades Tema surma sarnaseks,

11 et ma kuidagi jõuaksin ülestõusmisele surnuist.

12 Mitte et ma selle oleksin saanud või oleksin juba täiuslik, aga ma püüan kätte saada seda, mille pärast Kristus Jeesus on minu kätte saanud.

13 Vennad, ma ei arva endast, et ma selle olen kätte saanud, ühte aga ma ütlen: Ma unustan kõik, mis on taga, ja sirutun eesoleva poole,

14 ma püüdlen sihtmärgi poole, Jumala üleva kutsumise võiduhinna poole Kristuses Jeesuses.

Ent mis iganes oli mulle kasuks, need asjad olen ma Kristuse pärast arvanud kahjuks. Aga ei, veel enamgi: ma arvan kõik asjad olevat kahjuks Kristuse Jeesuse, minu Issanda tundmise ülima kõrguse kõrval, kelle pärast ma olen kaotanud kõik ja arvan neid rappeiks, et võiksin saada kasuks Kristuse ja olla leitud Temas, omamata minu enda õigust – seda, mis on Seadusest –, vaid seda, mis on Kristuse usu läbi – seda õigust, mis on Jumalast usu peale –, et tunda Teda ja Tema ülestõusmise väge ja Tema kannatuste osadust, olles tehtud samasuguseks Tema surmaga, kui ma vaid kuidagi võiksin jõuda ülestõusmisele surnuist. Mitte et oleksin selle juba kätte saanud või oleksin juba saanud täiuslikuks, aga ma püüdlen selle poole, et võiksin saada kätte selle, mille pärast Kristus Jeesus on mind kätte saanud. Vennad, ma ei arvesta ennast selle juba kätte saanud olevat, ühte aga küll: seda, mis taga, unustades ja eesoleva poole sirutudes ma püüdlen sihtmärgi poole, Jumala üleva kutsumise auhinna poole Kristuses Jeesuses.

Sissejuhatus

Apostel Paulus kirjutas filiplastele vangistuses viibides (Fl 1:12–17), kirja saatmise aeg ja koht ei ole täpselt teada. Levinumad seisukohad on, et tegemist oli kas Efesosega aasta 55 paiku, Kaisareaga ajavahemikus 57–59 või Roomaga aastail 61–63. Viimasena nimetatud paika eelistatakse kiriku traditsioonis kõige sagedamini.¹

¹ Seda näib kinnitavat ka Fl 4:22: «Teid tervitavad kõik pühad, eriti aga need, kes on keisri kojast.»

Kirja otseseks ajendiks oli filiplaste mure apostel Pauluse kaastöölise Epafroditose pärast, kelle nad olid kuulnud haige olevat ja kelle Paulus saadab nende juurde nii oma kui tema olukorrast sõnumit viima (Fl 2:25–30) ning kelle filiplased olid esmalt ise Pauluse juurde saatnud teda tema vajadustes toetama (Fl 4:18). Filippi kogudus oli Pauluse sõnul ainus, kelle käest ta mingit ainelist abi vastu võttis (Fl 4:15).

Kas tegemist oli Pauluse «lemmikkogudusega», seda on raske öelda, aga kirjast on selgelt näha jäägitu sümpaatia ja soojus, millega apostel filiplastesse suhtub – hoolimata mõningaist karminagi kõlavaist manitsussõnadest.

Filippi koguduse – esimese kristliku koguduse Euroopa pinnal – rajas Paulus oma teisel misjonireisil. Apostlite tegude raamatu (Ap 16) sõnul oli tegemist tolle Makedoonia osa jaoks tähtsa linnaga, kus apostel otsustas mõne päeva peatuda ning kus ta kõigepealt ristis purpurimüüja Lüüdia koos tema perega. Pärast ühest ennustajatüdrukust «lausuja vaimu» väljaajamist süüdistati Paulust linnas segaduse tekitamises ja heideti vanglasse – asi lõppes vangivalvuri pöördumise ja ristimisega ning linnavõimude alandliku ja andestust otsiva palvega, et Paulus lahkuks linnast rahumeeli.

Filiplastele oma aktuaalsest käekäigust kirjutades kasutab apostel võimalust rõhutada evangeeliumi kuulutamise tähtsust ja primaarsust, kinnitades, et kui selleks on vajalikud ka tema kannatused, on ta valmis need rõõmuga vastu võtma, kuna seeläbi saab Kristus ise tema ihus, olgu elu või surma läbi, avalikult ülistatud (Fl 1:20).

Kristuse evangeelium ja Tema isik on Pauluse sõnul otseselt seotud nii tema enda kui ta kirja adressaatide – viimselt kõigi kristlaste – elu ja eluviisiga. Kristus on tõeline mõõdupuu, kelle sarnasust tuleb alati ja kõiges otsida, iseäranis oma minast loobumise, kuulekuse ja eneseandmise kaudu (vrd Fl 2:1–17).

Kristuse kõrval toob Paulus filiplastele eeskujuks ka iseennast: «Vennad, võtke mind eeskujuks ja jälgige neid, kes elavad nõnda, nagu meie teile eeskujuks oleme.» (Fl 3:17) See eeskuju seisneb paradoksaalsel kombel kõigest, ka iseendast, loobumises, enda ärasalgamises: «Kuid mis mulle oli kasuks, seda ma olen arvanud kahjuks Kristuse pärast. Jah, enamgi: ma pean kõike kahjuks Issanda Kristuse Jeesuse kõikeületava tunnetuse kõrval. Tema pärast olen ma minetanud kõik selle ja pean seda pühkmeiks, et saada kasuks Kristust ja et mind leitaks Tema seest ega oleks mul oma õigust, mis tuleb Seadusest, vaid see õigus, mis tuleb Kristusesse uskumisest, see, mille Jumal annab usu peale.» (Fl 3:7–9)

Taolise, Kristusest endast inspireeritud eeskuju vastandiks on Pauluse sõnul need, kelle «lõpp on hukatus», kelle «jumal on kõht» ja kelle «au on nende häbis», s.t kes «elavad Kristuse risti vaenlastena» ning «mõtlevad maapealsetest asjadest» (Fl 3:18j).

Enda allutamine evangeeliumile, selles ja sellest võrsuvates voorustes elamine ning selle ustav kuulutamine on tee tõelisse rõõmu ja südamerahusse välistest oludest hoolimata. Apostel kinnitab filiplastele: «Küll mu Jumal täidab kõik teie vajadused oma rikkust mööda kirkusega Kristuses Jeesuses.» (Fl 4:19) – jättes samal ajal lahti ka vastupidise võimaluse, kinnitades (ja seeläbi oma lugejaile taas eeskuju andes): «Oskan elada kehvalt ja oskan elada ka jõukalt, olen kõigega ja kõigi oludega tuttav: nii kõhtu täis sööma kui nälgima, elama nii jõukuses kui puuduses.» (Fl 4:12)

Vahest kõige tabavamalt võib Filippi kirjale tooni andva meeleolu ja veendumuse võtta kokku kirja algusosas ja lõpul seisvate sisult kattuvate kinnitustega: «Jah, mulle on elamine Kristus ja suremine kasu! Ma suudan kõik Tema läbi, kes teeb mind vägevaks.» (Fl 1:21; 4:13)

Samuti iseloomustab kirja sirutumine ajast igavikku: «Ma himustan siit lahkuda ja olla Kristusega, sest see on väga palju parem. Ma unustan kõik, mis on taga, ja sirutun eesoleva poole, ma püüdlen sihtmärgi poole, Jumala üleva kutsumise võiduhinna poole Kristuses Jeesuses. Aga meie kodupaik asub taevas, kust me ka ootame Päästjat – Issandat Jeesust Kristust, kes meie alanduse ihu muudab oma kirkuse ihu sarnaseks selle väe toimet, millega ta suudab ka alistada enesele kõik.» (Fl 1:23; 3:13j.20.21)

Filippi kirja kulminatsiooniks on kahtlemata hümn enesealanduses inimeseks ja kuni ristisurmani kuulekaks saanud Kristusest (Fl 2:6–11), kes on nii kõige oleva Issand ja Lunastaja kui kristlaste ülim eeskuju ja eesmärk, mille kõrval kõik muu, nagu juba viidatud, osutub otsekui pühkmeiks.

Keelelisi märkuseid

Kristuse – τὸν Χριστὸν – sõna Χριστός tuleneb verbist χρίω – «võidma», «salvima» – ja tähendab sedasama, mida heebrea מָשִׁיחַ – «Messias», «Võitu».

Issanda – τοῦ κυρίου – sõna κύριος on Uues Testamendis enamasti Jumalale (ja Kristusele) reserveeritud tiitel, algses tähenduses «peremees», «omanik», «isand», «valitseja».

Jeesuse – Ἰησοῦ – nimi Ἰησοῦς tuleneb heebrea nimest יהושע ja tähendab «JHWH on pääste», «JHWH päästab».

Kõikeületava – τὸ ὑπερέχο – sõna ὑπερέχω tähendab «ületama», «esile tõusma», «[teistest kõrgemale] kõrguma», ka «parem olema».

Tunnetuse – τῆς γνώσεως – sõna γνώσις tähistab mõistmist, arusaamist, taipamist, ka vahetegemisvõimet (näiteks hea ja kurja, õige ja vale vahel).

Olen...minetanud – ἐζημιώθην – sõna ζημιώ tähendab siin «kahju kandma», «kahju kannatama», ka «viga saama».

Pühkmeiks – σκύβαλα – sõna σκύβαλον tähistab igasuguseid jäätmeid, risu, rämpsus, solki, sodi, rappeid, ka loomade väljaheiteid, sõnnikut, ülekantult kõike väärtusetut.²

Leitaks – εὐρεθῶ – sõna εὐρίσκω tähistab eeskätt taolist leidmist, millele ei eelne otsimine, vaid mis pigem sünnib ootamatult, hea õnne peale.³

Seadusest – ἐκ νόμου – sõna νόμος tähendab «seadus», «korraldus», «asjakorraldus» ja tähistab siin eeskätt Moosese Seadust.

Kristusesse uskumisest – διὰ πίστεως Χριστοῦ – sõnasõnalt: «Kristuse usu läbi» või «Kristuse usust».⁴ Sõna πίστις – «usk», «usaldus», «veendumus», ka «usaldusväärsus» – tuleneb verbist πείθω – «veenma», «veenduma», «veendunud olema», «usaldama», «usalduma», «kuulda võtma», «uskuma».

Ülestõusmise – τῆς ἀναστάσεως – sõna ἀνάστασις – «ülestõusmine», ka «taas tõusmine» – tuleneb verbist ἀνίστημι – «püsti tõusma», «[unest] üles tõusma», «[surnuist] üles tõusma».

Väge – τὴν δύναμιν – sõna δύναμις tähendab «vägi», «võim», «võime».⁵

Osadust – τὴν κοινωνίαν – sõna κοινωνία tähendab «osadus», «[millestki ühiselt] osasaamine», «[millegi] jagamine [üksteisega]».

Saades...sarnaseks – συμμορφιζόμενος – sõna συμμορφίζω tähendab «samasuguseks muudetud / tehtud saama».

Surnuist – ἐκ νεκρῶν – sõna νεκρός – «surnud», «surnu» – etümoloogia viitab väidetavalt kadumisele (vrd «kadunu», «kadunuke») või hajumisele (haihtumisele).

Oleksin...täiuslik – τετελείωμαι – sõna τελειόω tähendab «[midagi] lõpule viima», «[midagi] täide saatma», «[midagi] täiuslikuks tegema».

² Ühe teooria järgi on selle sõna aluseks sõnad κύων – «koer» – and βάλλω – «heitma», «viskama» –, niisiis tähistanud see algselt koera väljaheidet. Teise teooria kohaselt on selle sõna algne tähendus aga «[see, mis on] visatud koertele» – nagu näiteks toidujäätmed, rapped.

³ Meenutagem siinkohal Archimedese kuulsat vanniskäiku.

⁴ Nii seisab ka vanemates eestikeelsetes tõlgetes.

⁵ Muuhulgas tulenevad siit näiteks sõnad «dünaamit» ja «dünamo».

Püüan – sõna διώκω täheneb «[millelegi/kellelegi] järgi jooksmata», «taga ajama», «[joostes] kätte saada/tabada püüdma», «[millegi järele/poole] püüdlemata».

Vennad – ἀδελφοί – sõna ἀδελφός – «vend» – koosneb eitavast eesliitest α ja sõnast δελφός – «[ema-] üsa» –, tähistades nõnda eeskätt neid, kes on sama ema lapsed, ning ülekantult väga lähedasi inimesi.

Ei arva – οὐ λογίζομαι – sõna λογίζομαι – «arvestama», «mõtlemata», «kaalutlemata», «[millekski/kellekski] pidama» – tuleneb sõnast λόγος – «sõna», «kõne», «mõiste», ka «arusaam», «arvestus», «mõtisklus», «läbi- (või järele-) mõtlemine».

Unustan – ἐπιλανθάνομενος – sõna ἐπιλανθάνομαι tähendab «unustama», «unarusse jätma», «hooletusse jätma».

Sihtmärgi – σκοπὸν – sõna σκοπός tähendab siin «sihtmärk», «eesmärk».

Võiduhinna – τὸ βραβεῖον – sõna βραβεῖον tähendab «auhind», «autasu».⁶

Sisuline analüüs

Filippi kirja teises peatükis õhutab Paulus filiplasi üksmeelele ja vastastikusele armastusele, mille aluseks on alandlikkus ja omakasupüüdmatuse ning mis lähtub Kristuse enda eeskujust, kes «loobus iseenese olust, võttes orja kuju» ning «alandas iseennast, saades kuulekaks surmani, pealegi ristisurmani» (Fl 2:7j). Apostel usub, et tema armastatud Filippi kogudus on kuulekas ja ustav mitte ainult siis, kui ta on nende juures, vaid ka tema äraolekul, särades laitmatute, puhaste ja veatute Jumala lastena «keset põikpäist ja rikutud sugupõlve... nagu tähed maailmas, pidades kinni elusõnast» (Fl 2:15j).

Paulus avaldab lootust, et leiab ka ise peagi võimaluse taas Filippit külastada, aga esialgu kavatseb ta saata sinna oma õpilase Timoteose ja oma kaasvõitleja Epafroditose, kes oli olnud haige ja peale selle «Kristuse töö pärast surmasuus» (Fl 2:30). Apostel näib olevat filiplaste pärast mures, tõenäoliselt seetõttu, et nende juurde on tulnud eksitajad, kes küll kuulutavad Kristust, ent mitte õigetel põhjustel, kohati segadust ja lausa lahkmeelt tekitades. Paulus hoiatab filiplasi: «Vältige koeri, vältige halbu töölisi, vältige mahalõikamist!» (Fl 3:2) «Mahalõikamine» (κατατομή) on ilmselt irooniline vihje ümberlõikamisele (hoiatusena, et selle käigus tervet peenist ära ei lõigataks), millega kiitlemine haavab ja lõhestab kogudust, hävitades nii üksmeele kui õigele alusele rajatud usu, mille asemele astub lootmine Seadusest tulenevale omaenda õigusele.

⁶ 1739. aasta Piiblis: «woido-anni». Sõna «võiduhind» tähistab Eesti keele seletava sõnaraamatu järgi seda, millest on võidu nimel loobutud või mis on kaotatud, sõna otseses mõttes võidu hinda. Sõnast βραβεῖον või selle ladinakeelsest vastest *brabeum* (või *bravium*) võib olla pärit ka hüüd «Braavo!»

Sellega ei taha Paulus alavääristada ümberlõikamist kui Jumala ja Aabrahami vahel sõlmitud lepingu tähist, küll aga annab ta sellele vaimuliku ja sümboolse tähenduse, mis on mõõtnatult olulisem välisest märgist ja sellega tähistatavast lihalikust põlvnemisest (mille kahetsusväärseks viljaks võib olla Jumala armu asemel oma lihale lootmine): «Sest ümberlõigatud oleme meie, kes Jumalat teenime vaimus ja kiitleme Kristusest Jeesusest ega looda päritolu⁷ peale.» (Fl 3:3)

Paulus ei varja, et kui keegi arvab, et võib loota oma liha või põlvnemise peale, siis on temal endal selleks veelgi suurem õigus: «Ma olen ümber lõigatud kaheksandal päeval, olen Iisraeli soost, Benjamini suguharust, heebrea rahvast sündinud heebrea mees, Seaduse järgi variser, innukuse poolest koguduse tagakiusaja, Seadusest tuleneva õiguse poolest laitmatu.» (Fl 3:5j) Kõige selle kohta ütleb ta aga nüüd: «Kuid mis mulle oli kasuks, seda ma olen arvanud kahjuks Kristuse pärast. Jah, enamgi: ma pean kõike kahjuks Issanda Kristuse Jeesuse kõikeületava tunnetuse kõrval. Tema pärast olen ma minetanud kõik selle ja pean seda pühkmeiks.» (Fl 3:7j)

Paulus kasutab siin mõisteid «kasum» ja «kahjum» – tuleb välja, et see, millega ta varasemalt, oma päritolule ja Seadusest tulenevale õigusele toetudes oli opereerinud, pole tootnud talle muud kui kahjumit. See tähendab, et oma õiguse rajamine iseendale ja Seaduse tegudele pole mitte lihtsalt kasutu, vaid see on kahjulik, kuna see tähendab elamist Kristuse risti vaenlasena ning selle lõpuks on hukatus – nagu on kõigi nende saatus, kes «mõtlevad maapealsetest asjadest» (Fl 3:19) ega raja ennast Kristusele kui ainsale Päästjale, kelle käes on anda meile kodupaik taevas (vrd Fl 3:20).

Siin on vaja selgelt mõista, et Seadusest tulenevast õigusest kõneldes ning seda kahjumiks ja pühkmeiks – või lausa sõnnikuks või rappeiks (vt vastavat keelelist märkust) – nimetades ei pea Paulus silmas mitte jumalakartlikku elu, vaid formaalset, eeskätt ümberlõikamisele ja seeläbi valitud rahva hulka kuulumisele rajatud eneseõigust, oma lihale lootmist, mis võib nii mõnigi kord täita inimese taolise enesekindlusega, mis toob kaasa auväärset (või valitud) päritolu rõhutava ülbuse ja mille viljaks võib olla täiesti jumalakartmatu elu. On igati selge, et selline eneseõigus ei ole mitte ainult kasutu, vaid otseselt kahjulik.

Taolises mõtteviisis pole midagi eranditult juutlikku: paljud (iseäranis kalvinismi kalduvad) protestandid usuvad eksiõpetust, mille võib võtta kokku hüüdlausega «kord päästetud, alati seaduslikult päästetud» (inglise keeles: *once saved, always saved*). Selle õpetuse kohaselt ei suuda inimene teha midagi mitte ainult selleks, et saada päästetud, vaid ka selleks, et juba omandatud päästet kaotada – mõlemal puhul on tegemist täielikult Jumala tahte ja teoga, ja see tähendab, et ükskõik, kui palju inimene pärast «päästetud saamist» patustaks, tema pääsemine on vankumatult kindel. See ei tähenda muidugi, nagu õigustaksid selle õpetuse pooldajad pattu – sellekohane süüdistus pareeritakse väitega, et kui keegi jätkuvalt patustab (või jätkab patust elamist), ei olnudki ta järelikult kunagi päästetud. Nii jõutakse aga

⁷ ἐν σαρκὶ – sõnasõnalt: «liha».

viimaks taas käsuvagaduseni – või vastupidisel juhul libertiinse arusaamani, et see, mida teeb inimese patune liha, et saa kuidagi mõjutada tema igavest saatust, mis on üksnes Jumala käes. See tähendab, et formaalselt Kristusele toetudes elatakse tegelikult Tema risti ja Ta enda vaenlastena (Fl 3:18).

Ainus tõeline «kasum» on Kristus – Tema nimel mitte ainult tasub, vaid ka tuleb öelda lahti kõigest, mis võiks Teda kõrvale tõugates kujuneda inimest hukatusse saatvaks ebajumalaks, olgu selleks kasvõi püüd järgida Jumala enda Seadust. Ainus tõeline õigus Jumala ees on see, mis tuleb «Kristuse usust» või «Kristuse usu läbi» (Fl 3:9 – vt vastavat keelelist märkust). Otseselt vale ei ole tõlkida ka «Kristusesse uskumisest», ent tõenäoliselt on apostel siinkohal märksa mitmetähenduslikum, vastandades lootmise omaenda lihale ja Seaduse tegudele oma lootuse täielikule panemisele eranditult Kristusele, kes on tingimusetult ustav ja usaldusväärne ning ilma kellela meil ei saa olla mingit õigust Jumala ees ega õigeksmõistmist Tema kohtus.

Loomulikult peab «Kristuse usule» vastama meie usk, mis ei ole aga mitte meie tegu, vaid mille Jumal laseb võrsuda Kristuse usust ehk usaldusväärsest. Usk on see, mille kaudu me Kristuse õiguse vastu võtame – samamoodi, nagu inimene, kes on maises kohtus õigeks mõistetud, peab õigeksmõistva otsuse usu ja usaldusega vastu võtma (selle erinevusega, et Jumala kohtujärje ees ei ole mitte kedagi, kes oleks iseeneses õige).

Kristusesse uskumise – oma usalduse Tema ustavusele panemise – olemuslikuks osaks on Kristuse, eeskätt Tema kannatuste, surma ja ülestõusmise tundmine ning nendega üheks saamine. Mitte ainult see, et Paulus nimetab Kristuse kannatuste osadust ja Tema surma sarnaseks saamist, vaid ka sõna γνῶσις – «tundmine», «tunnetus» – ise tähistab Kristusega üheks saamist (samamoodi, nagu Pühakiri kõneleb sellest, kuidas mees «saab tunda» naist). Kristuse tundmine ei puuduta mitte ainult inimese mõistust, vaid kogu tema olemust: lahus Kristusest, võiks öelda ka, et väljaspool Kristust, ei saa ükski inimene olla õige ega või jääda Jumala (ja Tema kohtu) ees püsima. Kristus on meie elu (Fl 1:21) ja ei saa olla mingit tõelist õiguse vilja, mis ei tuleks Kristuse läbi (vrd Fl 1:11).

Kristuse tundmine, Temaga üheks saamine, tähendab üheks saamist Tema kannatuste, surma ja ülestõusmisega – Paulus on kindel, et isegi koos Kristusega ja Tema pärast kannatamine on Jumala armu kingitus (Fl 1:29), sest selle läbi saab Kristus «täiesti avalikult ülistatud» meie ihus (Fl 1:20). Ning muidugi võivad ainult need, kes on Kristuses – ka kannatustes ja surmas –, jõuda surnuist ülestõusmisele, mille all Paulus ei pea sedapuhku silmas mitte uut elu kristlasena siin maailmas⁸, vaid sõna otseses mõttes üles tõusmist pärast seda, kui oleme saanud osa ajalikust surmast: «Mitte et ma selle oleksin saanud või oleksin juba täiuslik, aga ma püüan kätte saada seda, mille pärast Kristus Jeesus on minu kätte saanud.» (Fl 3:12)

⁸ Erinevalt Kirjast koloslastele, kus ta ütleb: «Kui te nüüd koos Kristusega olete üles äratatud, siis otsige seda, mis on ülal, kus Kristus istub Jumala paremal käel; mõtelge sellele, mis on ülal, mitte sellele, mis on maa peal, sest te olete surnud ja teie elu on koos Kristusega Jumalas. Kui Kristus, teie elu, saab avalikuks, siis saate ka teie koos Temaga avalikuks kirkuses.» (Kl 3:1–4)

Mis on see, mille pärast Kristus Jeesus on meid kätte saanud? Johannese evangeeliumis ütleb Ta ise selle kohta nõnda: «Mina olen tulnud, et neil oleks elu, ja oleks seda ülirohkesti.» (Jh 10:10) Kristus on tulnud selleks, et kinkida meile igavene, tõeline kodupaik taevas ning muuta «meie alanduse ihu... oma kirkuse ihu sarnaseks selle väe toimel, millega Ta suudab ka alistada enesele kõik» (Fl 3:20j).

See ei ole meil veel käes – ei olnud Paulusel, ei olnud filiplastel ega ole kellelgi enne, kui Jumal on kõik lõpule viinud. Et see sünnib, selles on Paulus kindel: «[Ma] olen veendunud selles, et see, kes teis on alustanud head tööd, lõpetab selle enne Kristuse Jeesuse päeva.» (Fl 1:6) – aga praegu ta teab, et see aeg ei ole veel käes, vaid selle poole tuleb sirutada, kõike selja taha jäävat unustades.

Paulus võrdleb seda sportliku jõukatsumisega: «[Ma] püüdlen sihtmärgi poole, Jumala üleva kutsumise võiduhinna poole Kristuses Jeesuses.» (Fl 3:14) Ilmselt peab apostel siin silmas jooksvõistlust, mille puhul oli tavaks seada auhind nähtavale kohale finišijoonel või selle läheduses, et igal sportlasel oleks see, mille nimel ta pingutab, pidevalt silme ees. Meie auhinnaks on mitte ainult igavene elu Kristuses Jeesuses, vaid Jeesus Kristus ise. See tähendab, et me peame lakkamatult hoidma silme ees Kristust, kes «olles Jumala kuju... loobus iseenese olust, võttes orja kuju... saades kuulekaks surmani, pealegi ristisurmani» ning kelle Jumal on «tõstnud... kõrgemaks kõrgest ja annetanud Talle selle nime, mis on üle iga nime» (Fl 2:6–9). Jeesus Kristus peab olema meie silme ette «joonistatud ristilööduna» (Gl 3:1) – aga muidugi ka surnuist üles tõusnuna.

Just see ongi meile osaks saanud «Jumala ülev kutsumine» (Fl 3:14) – üheks saamine Temaga, kes «on Issand – Jumala Isa kirkuseks» ning kelle nimes peab nõtkuma «iga põlv nii taevas kui maa peal kui maa all» (Fl 2:10j). Meie oma liha, meie päritolu, kuitahes auline põlvnemine ei ole selle kõrval mitte midagi – ning kui peaksime oma sõgeduses hakkama neid Kristusele eelistama, siis on need meile otseselt kahjuks. Isegi Seaduse täitmine ei anna meile Jumala ees mingit õigust, sest kui suudaksimegi seda täiuslikult teha, siis poleks me ikkagi muud kui tühised, kõlbmatud sulased, kes pole teinud rohkem kui seda, mis «meie kohus oli teha» (Lk 17:10). Meil saab olla ainult üks õigus, ja see on Kristuse õigus – õigus, mis rajaneb usul Temasse, kes on alati ja tingimusetult ustav ja usaldusväärne.

Jutluseks

Septuagesima pühapäev juhatab sisse kirikuaasta uue perioodi, mida lääne traditsioonis tuntakse kolme Tuhkapäevale eelnevat pühapäeva ja nende juurde kuuluvaid nädalapäevi hõlmava eel-paastuajana. Traditsioonilises rooma-katoliku riituses võetakse sellest pühapäevast alates kasutusele violetne värv ning liturgias jäetakse ära *Alleluia* ja *Gloria in excelsis*. Moodne rooma-katoliku riitus eel-paastuaega ei tunne,

luterlikus traditsioonis jäädakse eel-paastuajal enamasti rohelise värvi juurde ning ka liturgias väljendub paastuajale omane alles alates Tuhkapäevast.

EELK jumalateenistuste käsiraamatu järgi on *Septuagesima* pühapäeva teemaks «Teenimatu arm». Teemaasetus rajaneb pühapäeva vanakiriklikul Evangeeliumil (Mt 20:1–16), mis toob ära Jeesuse tähendamissõna päeva jooksul palgatud ning hoolimata erineva pikkusega tööajast võrdselt tasustatud viinamäetöölised. Teise lugemisaasta Evangeeliumiks (Mt 19:27–30) on kirikukäsiraamatu järgi sellele tähendamissõnale vahetult eelnevad julgustavad ja manitsevad sõnad neile, kes on Jeesust järgides jätnud maha oma maise vara ja omaksed: Issand töötab neile igavest elu, siiski hoiatades, et «paljud esimesed jäävad viimasteks ja viimased saavad esimesteks».

Teise lugemisaasta Vana Testamendi lugemise (5Ms 7:6–8) pearõhk on Jumala suveräänsel valikul ja kutsel, millega Ta kinnitab armastust oma rahva vastu ja kiindumust temasse – kiindumust, mis on võrreldav armunu kiindumusega oma armastatusse. Jumala armastuse ja kiindumusega kaasneb Tema vankumatu ustavus, mis annab Tema rahvale teadmise, et Jumala peale võib alati kõikumatult kindel olla, kuna Tema ise on kindel ja kõikumatu. Jumal ei lase omade käest lahti, Ta ei loobu ega väsi neid juhtimast. Eriliselt julgustav on seejuures teadmine, et Jumal on oma rahva valinud just seetõttu, et tegemist on kõige väiksema ja nõrgemaga (ja võib-olla – vähemalt aeg-ajalt – ka kõige vähem armastusväärsega).

Täpselt see on ka teise lugemisaasta Epistli keskne sõnum: mitte niivõrd see, mida meie oleme teinud või peaksime (apostel Pauluse eeskujul) tegema Kristuse pärast, vaid mida Tema on teinud meie pärast. Meie usk Kristusesse rajaneb Tema ustavusel ja usaldusväärsusel, meie ainus õigus on Tema õigus ning meie ainsaks lootuseks on üheks saamine Kristusega nii Tema kannatustes, surmas kui ülestõusmises. Kui üritame ennast rajada ükskõik millele muule, siis kanname üksnes kahju – kui oleme aga valmis kõik muu Kristuse pärast selja taha jätma, siis oleme võitnud taevase auhinna, milleks on igavene elu Kristuses Jeesuses.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Filippi kogudust on peetud apostel Pauluse lemmikkoguduseks. Kas see seda ka päriselt oli, on raske öelda, aga Pauluse kiri filiplastele on kirjutatud valdavalt väga soojas ja südamlikus toonis. Siiski on ka selles kirjas äärmiselt tõsiseid ja isegi karme ridu, mis hoiatavad eksiõpetuste ja valelootuse eest, mille tagajärjeks ei ole miski muu kui igavene hukatus. Paulus armastab filiplasi, ta on valmis koguni iseennast nende pääsemise nimel ohverdama (Fl 2:17), ning seepärast ei kohku ta tagasi ka neid manitsemast – kui vaja, siis väga teravategi sõnadega. Seejuures ei suhtu Paulus filiplastesse aga üleolevalt, vaid rõhutab, et temagi ei ela muust kui üksnes Jumala armust, ning temalgi ei ole mingit muud õigust kui vaid see, mis on talle kingitud Kristuses Jeesuses.

2. Paulus ei raja oma usku ega päästekindlust ei oma päritolule ega tegudele, ei Seaduse täitmisele ega isegi mitte sellele, et ümberlõigatuna on ta osaline Jumala ja Aabrahami vahel sõlmitud lepingus, vaid üksnes sellele, et Jumal on Ta Jeesuses Kristuses «kätte saanud» ja õigeks teinud. Nagu öeldud: mitte mingit oma õigust, vaid üksnes Kristus – ning Tema kui see, kes on meie eest kannatanud, surnud ja surnuist üles tõusnud. Teda tunda, Temaga üheks saada on meie ainus võimalus olla Jumalaga lepitatud ja pärida see, mille Jumal on meile töötanud: igavene elu taevasel kodumaal.
3. Kristuse tundmine (või tunnetamine) ei ole üksnes tõekspidamine, vaid sõna otseses mõttes Kristusega üheks saamine – Tema kannatuste, surma ja ülestõusmise osadus. See kingitakse meile nii jumalike armuvahendite, eeskätt ristimise⁹ ja armulaua¹⁰ kaudu, kui reaalse koos Kristusega (ja vajadusel Tema pärast) kannatamise ja surma ning sellele järgneva surnuist üles tõusmise näol. See ei tähenda mitte seda, et peame ennast ise oma kannatuste ja surma läbi lunastama või kõige sellega lunastusele kaasa aitama, vaid see tähendab, et ei ole olemas muud viisi päästetud saamiseks kui Kristuses: Tema on meie ainus elu (Fl 1:21). Paulus on selles kõiges surmtõsine – muuhulgas ka selles, et seda, mille poole me püüdleme, ei ole me veel kätte saanud, vaid me peame selle poole sirutama, kõike, mis jääb selja taha, unustades, seda pühkmeiks pidades. Me peame endale «kartuse ja värinaga» päästet valmistama (Fl 2:12), teades, et see pole mitte meie saavutus, vaid Jumala armu kingitus. Suurimaks julgustuseks on meile seejuures teadmine, et meie usk rajaneb Kristuse tingimusetul ustavusel ja usaldusväärsusel, milles me ei pea mitte kunagi pettuma. Jumal on meid kutsunud, Kristus on meid kätte saanud ja meile on pandud tallele igavene võidupärg taevas.

⁹ «Kas te siis ei tea, et kes me iganes oleme Kristusesse Jeesusesse ristitud, oleme ristitud Tema surmasse? Me oleme siis koos Temaga maha maetud ristimise kaudu surmasse, et otsekui Kristus on äratatud üles surnuist Isa kirkuse läbi, nõnda võime ka meie käia uues elus.» (Rm 6:3j)

¹⁰ «Õnnistuse karikas, mida me õnnistame, – eks see ole Kristuse vere osadus? Leib, mida me murrame, – eks see ole Kristuse ihu osadus? Sest iga kord, kui te seda leiba sööte ja karikast joote, kuulutate teie Issanda surma, kuni Tema tuleb.» (1Kr 10:16; 11:26)